

Samenvattend overzicht van provinciale natuurindicatoren

Indicator | 23 juli 2019

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

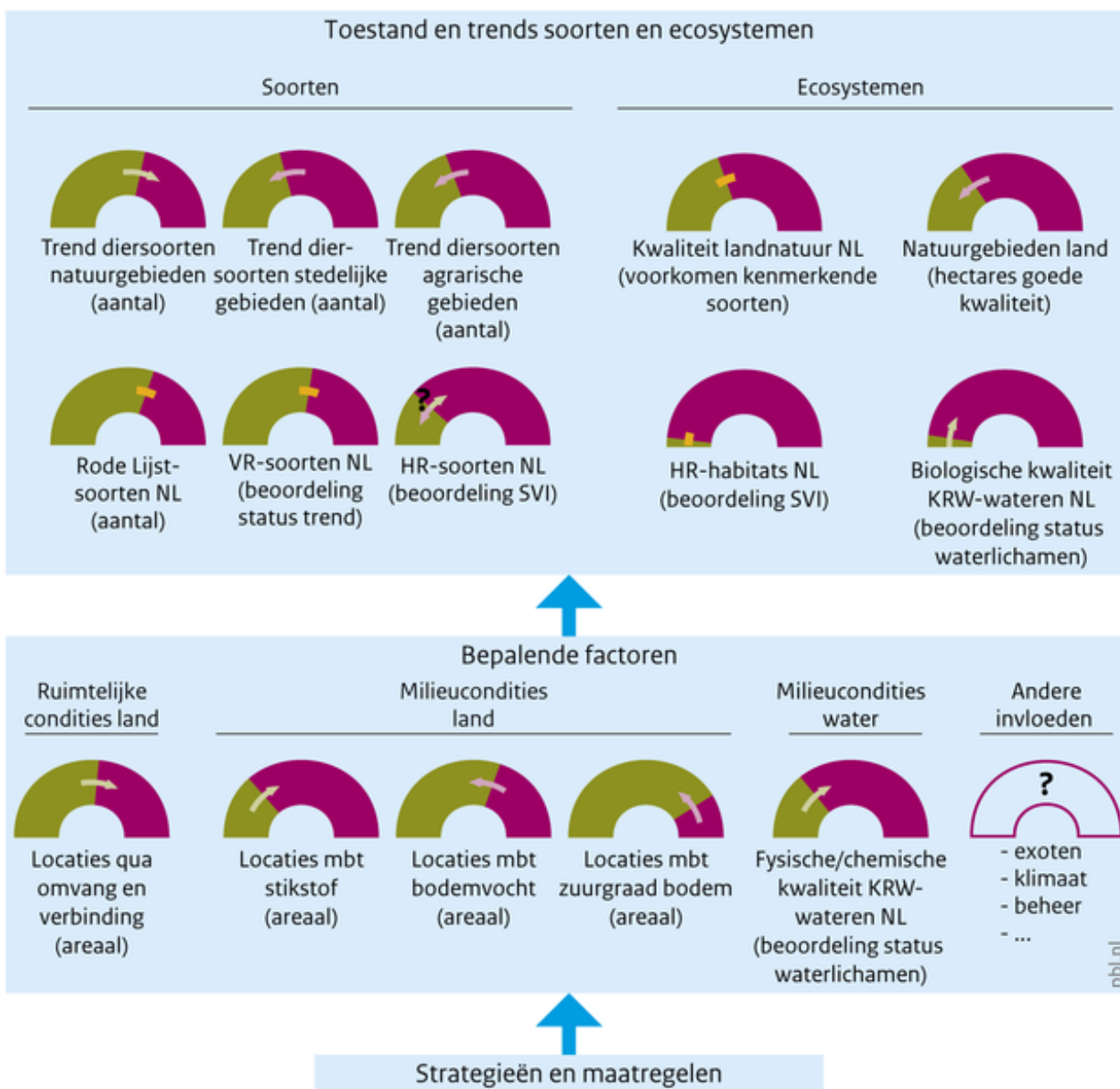
Soorten en ecosystemen staan nog onder druk; trend in natuurgebieden positiever dan daarbuiten

Onderstaand schema presenteert een samenvattend overzicht van beleidsrelevante indicatoren op het nationale niveau. De indicatoren in het schema hebben betrekking op Nederland in totaal, maar zijn voor bijna alle indicatoren ook uitgewerkt op het Provinciale schaalniveau. Samen geven de indicatoren een beeld over de toestand en ontwikkeling van soorten en ecosystemen. Om dit beeld goed te kunnen maken, is het van belang te weten welk deel van het beeld elke indicator vertelt, maar ook welk deel ontbreekt.

Voor elke indicator wordt met halve-donutdiagrammen zowel de huidige situatie als de toestand en ontwikkeling van soorten en ecosystemen weergegeven; groen betekent dat deze als goed is beoordeeld, paars is niet goed. Daarnaast wordt met een pijl de richting van de ontwikkeling aangegeven, de recente trend. Dergelijke signalering is belangrijk voor beleidsmedewerkers, omdat het informatie biedt voor de verantwoording, ontwikkeling en bijsturing van beleid.

De tabel onder het schema geeft de mogelijkheid om naar de afzonderlijke indicatorpagina's van de weergegeven indicatoren te navigeren. In de tabel zijn ook de twee ex-ante, oftewel verkennende, indicatoren opgenomen. Ze schatten de mate van doelbereik voor de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) in voor 2027 en de verbetering van water-, ruimtelijke en milieuecondities indien het voorgenomen beleid geheel wordt uitgevoerd. Het overzicht zal ook gebruikt worden als input voor de Voortgangsrapportage Natuur waarbij een aantal indicatoren specifiek onder de aandacht zullen worden gebracht.

Beleidsrelevante natuurindicatoren

Toestand van soorten, ecosystemen en condities/locaties

- Het gaat goed
- Het gaat niet goed

Trend van soorten, ecosystemen en condities/locaties

- ➔ Matige toename
- ➔ Stabiel
- ➔ Matige afname

Bron: CLO 2019

PBL/aug19
www.clo.nl/nl161702

- [Download figuur](#) [2]

1. Indicator Trend diersoorten n Link naar indicatorblad [indicator=nl1612]	9. Indicator HR habitats NL Link naar indicatorblad [indicator=nl1604]

atuurgebiede		n	
2.	Trend [indicator=nl1585] diersoorten stedelijke gebieden	10.	Biologische [indicator=nl1614] kwaliteit KRW
3.	Trend [indicator=nl1580] diersoorten agrarische gebieden	11.	Locaties [indicator=nl1607] omvang en verbinding
4.	Rode Lijst [indicator=nl1521] soorten NL [indicator=nl1611]	12.	Locaties [indicator=nl1607] mbt stikstof [indicator=nl1609]
5.	VR soorten NL [indicator=nl1604] [indicator=nl1605] [indicator=nl1610]	13.	Locaties [indicator=nl1607] mbt bodem [indicator=nl1609] vocht
6.	HR soorten [indicator=nl1604] NL [indicator=nl1605]	14.	Locaties [indicator=nl1607] mbt [indicator=nl1609] zuurgraad bodem
7.	Kwaliteit [indicator=nl2052] landnatuur NL	15.	Fysisch/che [indicator=nl0252] mische kwaliteit KRW
8.	Natuurgebied [indicator=nl1613] en land		
	Ex ante indicator		Ex ante indicator
	Link naar indicatorblad		Link naar indicatorblad
16.	Provinciale [indicator=nl1606] bijdrage VHR ex-ante	17.	Provinciale [indicator=nl1608] toestand milieu- & ruimtelijke condities ex- ante

De toestand van soorten en ecosystemen is nog niet goed, maar tekenen van herstel zijn zichtbaar

De huidige toestand van soorten en ecosystemen in Nederland is nog niet goed. Zo is meer dan een derde van de soorten in NL nog bedreigd met uitsterven volgens de Rode Lijst (zie tabel; indicator 4). Weliswaar zien we dat meer dan de helft van de kenmerkende diersoorten in natuurgebieden sinds 1990 vooruitgang vertoont of stabiel is gebleven, maar ook dat een bijna even groot deel in die periode achteruit is gegaan (1). In de afgelopen jaren treedt er verbetering op. Zo is het aantal soorten wat vooruitgang vertoont toegenomen en is de trend van de populatieomvang de laatste 10 jaar stabiel (1). Voor de kenmerkende diersoorten in stedelijke- en agrarische gebieden geldt het tegenovergestelde. Sinds 1990 is het aantal soorten met een afname groter dan het aantal soorten met een toename (2, 3) en gaan de soorten erop achteruit in aantallen. Als we specifiek kijken naar de VHR soorten dan blijkt een derde deel van de vogelsoorten nog een negatieve trend te vertonen (5). Voor soorten uit de Habitatrictlijn is de staat van instandhouding zelfs voor driekwart van de soorten ongunstig (6).

Nog meer dan voor de soorten geldt dat de toestand van ecosystemen 'paars' en dus nog onvoldoende is. De huidige ecosysteemkwaliteit is minder dan de helft van wat het vroeger (rond 1950) was (7), en habitattypen van de Habitatrictlijn verkeren nagenoeg allen in een ongunstige staat van instandhouding (9). Ook resteert een grote opgave voor de realisatie van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW); de biologische waterkwaliteit van de meeste waterlichamen van de KRW is nog onvoldoende (10).

Hoewel de toestand van soorten en ecosystemen nog onvoldoende is, laten recente ontwikkelingen

tekenen van herstel zien. Sinds 2005 werd de Rode Lijst (4) iets korter en iets minder rood (bedreigingstatus) en metingen laten zien dat de populatieomvang van diersoorten gemiddeld stabiliseert (zie [indicator=nl1569]). In natuurgebieden op land zien we eveneens een verbetering (1). De populatieomvang van broedvogels van Bijlage I van de Vogelrichtlijn (VR) is de laatste 12 jaar stabiel (5). Dat het voorzichtige herstel broos en beperkt is, laat eveneens de Rode Lijst zien (4). Sinds 2017 is er een toename van zowel het aantal bedreigde soorten als de gemiddelde mate van bedreiging.

Positieve ontwikkelingen zien we ook op het niveau van ecosystemen. De laatste 10 jaar is er gemiddeld genomen sprake van stabilisatie (7). Er zijn wel verschillen tussen de ecosysteemttypen en gebieden. Terwijl de afname van de kwaliteit van heide en moeras is gestopt, daalt de kwaliteit van de open duinen nog steeds. Gebieden met een (vrij) hoge ecosysteemkwaliteit gaan ook nog steeds achteruit (8). De staat van instandhouding van habitattypen is daarentegen de laatste jaren niet verslechterd en stabiel (9). Ten slotte verbetert de biologische kwaliteit van regionale waterlichamen (10).

Huidige ruimtelijke en milieufacties zijn nog belemmerend

Ruimtelijke en milieufacties zijn bepalend voor de toestand van soorten en ecosystemen, en daarmee bepalend voor behoud en herstel van biodiversiteit. Door verdroging, vermessing, verzuring en versnippering zijn ruimtelijke en milieufacties in leefgebieden verslechterd, waardoor veel soorten het moeilijk hebben en ecosysteemkwaliteit is verlaagd.

Voor veel soorten zijn de ruimtelijke en milieufacties nog niet op orde om deze soorten duurzaam in Nederland te behouden. Een aanzienlijk deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) bevat gebieden die nog te klein of te versnipperd zijn (11). De verklaring voor de gemiddeld lage natuurkwaliteit komt ook door ongunstige milieufacties. Het gaat dan met name om te hoge hoeveelheden aan stikstof, maar ook verdroging en verzuring hebben een negatieve invloed. Het ingezette natuur- en milieubeleid van de afgelopen jaren heeft de situatie wel verbeterd. Met de realisatie van het NNN is het oppervlakte natuur en daarmee de ruimtelijke facties de laatste jaren verbeterd (11). Landelijk zien we op basis van de vegetatiesamenstelling, als indicatie voor lokaal heersende milieufacties, dat de ontwikkeling van stikstofcondities gemiddeld stabiel is. Echter in open gebieden die gevoelig zijn voor vermessing en verdroging zoals open duinen en half natuurlijk grasland zien we dat de stikstofbeschikbaarheid juist is toegenomen. De milieufacties is daar nog te hoog (12, 13, 14).

Hoewel hoogte van de drukfacties per provincie verschillen, spelen al deze facties in elke provincie. Door uitbreiding van natuur, herstel- en inrichtingsprojecten en beheer streven de provincies en het Rijk naar het verder verbeteren van deze facties.

Provincies en Rijk richten zich met verder verbeteren facties op voortzetten natuurherstel

Rijk en provincies richten zich met de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland, het verbeteren van ruimtelijke facties en milieufacties, en het uitvoeren van regulier en agrarisch natuurbeheer op het verbeteren van de toestand van soorten en ecosystemen. Indien alle voorgenomen maatregelen zullen worden uitgevoerd zullen de facties verbeteren (17), wat zal bijdragen aan het herstel van soorten en ecosystemen. Zo zal het aantal VHR soorten met geschikte facties om duurzaam voort te bestaan naar verwachting toenemen van circa 55% nu tot 65% na uitvoering van de plannen tot 2027 (16). Daarmee zijn nog niet alle soorten en ecosystemen veilig gesteld. Dit vergt het verder verbeteren van ruimtelijke en milieufacties op het land en in het water evenals het creëren van geschikt leefgebied.

Zie ook:

- [indicator=nl1615]
- [indicator=nl1616]

Referenties

Relevante informatie

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Samenvattend overzicht van provinciale natuurindicatoren

Omschrijving

Samenvattend overzicht van de toestand en trends van soorten en ecosystemen op basis van onderliggende indicatorbeelden

Verantwoordelijk instituut

PBL (Pim Vugteveen, Dirk-Jan van der Hoek, Arjen van Hinsberg), WUR (Bart de Knegt)

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2019). [Samenvattend overzicht van provinciale natuurindicatoren](#) [3] (indicator 1617, versie 02 , 23 juli 2019). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL: <https://www.clo.nl/indicatoren/nl161702>

Links

[1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1617>

[2] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1617_001s_clo_02_nl.png

[3] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl161702>